

Globalizáció és új kockázatok az élelmiszerlánc-biztonságban

Elnöki megnyitó

Az utóbbi ötven évben élelmiszerellátásunk, élelmiszerfogyasztásunk többet változott, mint előtte évezredek alatt. A változások az utóbbi évtizedekben, években még inkább felgyorsultak. A nagy létszámú, és egyre igényesebb népesség elegendő élelmiszerrel történő ellátására az élelmiszereket, és azok alapanyagait tömegtermeléssel állítják elő, mely élelmiszerek aztán a globalizáció, az áruk szabad áramlása, és a fejlett szállítmányozás segítségével rövid idő alatt bárhova eljuthatnak, velük együtt a kórokozók és toxikus anyagok is.

Az áruk és személyek nagymértékű mozgása, rövid időn belül jelentős távolságokra, akár más kontinensekre történő eljutása új jelenség az emberiség történelmében, mely hozzájárul a kórokozók világméretű terjedéséhez, és tömegesen, akár globálisan jelentkező mérgezés, járvány veszélyével fenyeget. A fejlődő országokból érkező import termékek behurcolhatnak nálunk már jórészt leküzdött, vagy soha nem ismert kórokozókat, ismeretlen szennyeződésekkel, melyek figyelésére, ellenőrzésére nem vagyunk felkészülve.

Az élelmiszerlánc (pontosabban: élelmiszer-háló, vagy élelmiszer-szövevény) egyre bonyolultabbá, egyre nehezebben nyomon követhetővé válik, egyre szétágazóbb kereskedelmi, gazdasági érdekek motiválják az élelmiszerek forgalmazását, egyre koncentráltabb a termelés és előállítás, az élelmiszerek egyre gyorsabban jutnak el a világ legkülönbözőbb tájaira, és bármilyen szándékos szennyezés vagy véletlen hiba esetén egyre nagyobb tömegeket veszélyeztetnek.

A jelen konferencia, melyet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal az EFSA-val közösen szervezett, ráirányítja a figyelmet a globalizáció által jelentett új kockázatokra.

Ezzel kapcsolatban, a teljesség igénye nélkül, két fő területre szeretném a figyelmet felhívni.

Először is az **új, vagy újonnan előtérbe kerülő kórokozók megjelenésére**, legyen szó **növényegészségügyről, állategészségügyről**, vagy az **emberi egészséget veszélyeztető vírusokról, baktériumokról**.

A növényi károsítók elleni sikeres fellépés záloga, hogy időben értesüljünk a károsítók bekerülésének lehetőségéről, hogy megelőző jelleggel fel tudjuk térképezni azokat a kereskedelmi útvonalakat, azokat a gazdanövényeket, amelyek hozzájárulhatnak a jelentős gazdasági károkat okozó károsítók terjedéséhez.

Közismert tény, hogy a fogyasztási szokások megváltozása jelentős változásokat indukált a kereskedelemben is. Az évszaktól függetlenül keressük a friss paradicsomot, a paprikát, az újbургonyát a boltok polcain. Az interneten elérhető információknak köszönhetően szeretnénk kipróbálni, mi magunk elkészíteni az egzotikus ételeket. A kereskedők pedig igyekeznek kielégíteni ezeket az igényeket, ezáltal akaratlanul is jelentősen hozzájárulva a nem honos növényi károsítók terjedéséhez.

Az **állategészségügyi** veszélyeztetettséget jól jelzik az új vírusok okozta járványok, melyek megközelítik, vagy már el is érték hazánk határait. Gondoljunk itt például a Smallenberg vírusra, a kéknyelv-betegség kórokozójára, az afrikai sertéspestisre, vagy akár a madárinfluenzára.

Az **emberi egészséget** veszélyeztető kórokozók pedig nem csak az áruforgalom révén, hanem a tömeges turizmus, a légitölekedés a munkaerő áramlása, illetve az időnkénti menekültáradat révén is veszélyeztethetik a fejlett országok lakosságát. Ezek között szép számmal akadnak olyan fertőzések, melyeknél az élelmiszerrel történő terjedés lehetősége is felmerül.

Másik fontos következménye a globalizációnak a **szándékos károkozás, hamisítások, csalások, élelmiszerterrorizmus veszélye**, illetve ezek kiterjedése több országra, több kontinensre, adott esetben nemzetközi bűnözői hálózatok bevonásával. Számtalan esetben voltunk tanúi, elszenvedői ilyen eseményeknek, melyek elkövetését az Interneten keresztül történő, határokon túlnyúló értékesítés még könnyebbé teszi. A NÉBIH jelentős intézkedéseket tett, szervezeti átalakításokat hajtott végre annak érdekében, hogy a lehető legjobban felkészüljünk ezen szándékos károkozások megelőzésére, felderítésére. Emlékeztetni szeretnék arra, hogy ez év május 22-én, ugyancsak az EFSA közreműködésével a NÉBIH nagy érdeklődést kiváltó konferenciát rendezett „Együtt az élelmiszerlánc-bűnözés ellen” címmel.

A NÉBIH elkötelezettségét jól mutatja a 2013-2022 közötti időszakra kidolgozott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia, mely sorra veszi az élelmiszerlánc-biztonságot befolyásoló tényezőket és kockázatokat, egyidejűleg útmutatást is nyújt azok pozitív irányba történő befolyásolására.

A Stratégia jövőképe az, hogy az élelmiszerlánc-termékek mindenkor biztonságosak, egészségesek, kiváló minőségűek legyenek, valamint azok előállítása, kereskedelme, felhasználása vagy fogyasztása során az emberek és a társadalom magasfokú tudatosságot és felelősséget tanúsítson.

Ehhez a célhoz járul hozzá a jelen konferencia is, melyhez sok sikert kívánok.